Cilt 12 Sayı 125
Kasım 2025

JSHSR

ULUSLARARASI SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMA DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL SOCIAL & HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

ULUSLARARASI
HAKEMLİ DERGİ

ISSN: 2459-1149

International Journal of Social and Humanities Sciences Research
JSHSR
Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi
Uluslararası Hakemli Dergi- International Refereed Journal
ISSN: 2459-1149

ISSN: 2459-1149 jshsr.org Volume/Cilt: 12 Issue/Sayı: 126

JENERİK / GENERIC PAGE

JSHSR (İnternational Journal of Social & Humanities Sciences Research) uluslararası hakemli bir dergi olup ayda 1 kez yayınlanır. Dergimizin web sayfası üzerinden yeni üye kaydıyla mesaj gönderebilir, yayın ve / veya tahkim kurullarında yer alabilirsiniz.

JSHSR dergisi, sosyal bilimlerin her alanından yazı yayınlayan bir dergidir. Bu çerçevede özgün bilimsel makaleler, çeviriler, çeviri-yazılar, röportajlar, kitap, makale, sempozyum, panel ve bilimsel etkinlik tanıtma çalışmaları ile nekroloji metinleri yayınlar. Ayrıca, sunulduğu yer, toplantı ve tarihin kaydedilmesi ile başka bir yerde yayınlanmamış olması şartıyla sempozyum bildirileri de yayınlanabilir. Ancak bu yayın etkinliğinden kaynaklanması muhtemel herhangi bir sorunun sorumluluğu yazara aittir. Yayınlanması için JSHSR dergisine gönderilen yazıların basım ve yayın hakları dergiye devredilmiş olur, yayınlanan her türlü materyalin fikri mülkiyet hakkı JSHSR dergisine aittir. Bu yazılar dergi yönetiminden izin alınmaksızın bir başka yayın organında yayınlanamaz, çoğaltılamaz ve kaynak gösterilmeden kullanılamaz. JSHSR dergisi, yayınlamış olduğu metinleri çeşitli mecralarda yayınlayabilir. Dergiye gönderilmiş yazılardan kaynaklanması muhtemel herhangi bir yasal, hukuksal, ekonomik ve etik sorumluluk, söz konusu yazı yayınlanmış olsa bile yazarlarına aittir. Dergi herhangi bir yükümlülük kabul etmez. JSHSR dergisinin yayın dili Türkçe olmakla birlikte İngilizce, Fransızca, Almanca, vb. dillerden gelen yazılar da değerlendirmeye tabi tutulur ve hakemler tarafından yayımlanması uygun görüldüğü takdirde yayınlanır.

DERGİ YÖNETİMİ / JOURNAL ADMINISTRATION

Doç. Dr. Ayten MEHDİYEVA

Editor

DANIŞMA KURULU / ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Ali AKSOY	İnönü Üniversitesi / TÜRKİYE
Professor Ali AZAD	United Arab Emirates University / UAE
Professor Askar CHOUDHURY	Illinois State University, Illinois / USA
Professor Emmy INDRAYANI	Gunadarma University / ENDONEZYA
Prof. Dr. Ercan OKTAY	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi / TÜRKİYE
Prof. Dr. Fazlı ARSLAN	İstanbul Üniversitesi / TÜRKİYE
Prof. Dr. Feyzullah EROGLU	Pamukkale Üniversitesi / TÜRKİYE
Prof. Dr. İsmail BAKAN	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi / TÜRKİYE
Professor Jayesh KUMAR	Indira Gandhi Institute of Development Research / INDIA
Professor Junaid M. SHAIKH	Curtin University of Technology / MALAYSIA
Professor Mbodja MOUGOUÉ	Wayne State University / USA
Prof. Dr. Mevlüt KARAKAYA	Gazi Üniversitesi / TÜRKİYE
Professor Mieczysław W. SOCHA	Warsaw University / POLAND
Professor Milind SATHYE	University of Canberra / AUSTRALIA
Professor Mohga BASSIM	Buckingham University / UNITED KINGDOM
Prof. Dr. Muhsin KAR	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi / TÜRKİYE
Prof. Dr. Mustafa PAKSOY	Gaziantep Üniversitesi / TÜRKİYE
Prof. Dr. Nalan AKDOĞAN	Başkent Üniversitesi / TÜRKİYE
Professor Nor Asiah ABDULLAH	Multimedia University / MALAYSIA
Professor Partha SARKAR	The University of Burdwan / INDIA
Prof. Dr. Recep KÖK	Dokuz Eylül Üniversitesi / TÜRKİYE
Prof. Dr. Sabahat BAYRAK KÖK	Pamukkale Üniversitesi / TÜRKİYE
Professor Singh MANJARI	Indian Institute of Management / INDIA
Prof. Dr. Yusuf KARAKILÇIK	İnönü Üniversitesi / TÜRKİYE

YAYIN KURULU / PUBLICATION BOARD

Prof. Dr. Bülent OZ	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi / TÜRKİYE
Prof. Emmy INDRAYANI	Gunadarma University / ENDONEZYA
Prof. Dr. Esin KUHEYLAN	Dokuz Eylül Üniversitesi / TÜRKİYE
Prof. Dr. Haluk DUMAN	Aksaray Üniversitesi / TÜRKİYE
Prof. Dr. Hasan Güner BERKANT	Yozgat Bozok Üniversitesi / TÜRKİYE
Prof. Dr. İhsan KALENDEROĞLU	Gazi Üniversitesi / TÜRKİYE
Prof. Marek GRUSZCZYNSKI	Warsaw School of Economics Warsaw /POLAND
Prof. Dr. Mustafa TASLIYAN	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi / TÜRKİYE
Prof. Dr. Mücahit KAĞAN	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi / TÜRKİYE
Prof. Shpresa HOXHA	Prishtina University / KOSOVA
Prof. Dr. Tahir AKGEMCI	Selçuk Üniversitesi / TÜRKİYE
Doç. Dr. Aslı OZDEMIR	Dokuz Eylül Üniversitesi / TÜRKİYE
Doç. Ayşegül TÜRK	Hacı Bayram Veli Üniversitesi / TÜRKİYE
Doç. Dr. Besa Havziu İSMAİLİ	Sate University of Tetova / MAKEDONYA
Doç. Dr. Betül ALTAY TOPCU	Erciyes Üniversitesi / TÜRKİYE
Doç. Dr. Burhanettin COSKUN	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi / TÜRKİYE
Doç. Dr. Dilek PENPECE	Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniv. / TÜRKİYE
Doç. Dr. Dündar KOK	Pamukkale Üniversitesi / TÜRKİYE
Doç. Dr. Gülbin ÇETİNKALE DEMİRKAN	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi / TÜRKİYE
Doç. Dr. Günay MAMMADOVA	Nahçıvan Devlet Üniversitesi / AZERBAYCAN
Doç. Dr. Hasan GÜL	Ondokuz Mayıs Üniversitesi / TÜRKİYE
Doç. Dr. Melih OZCALIK	Celal Bayar Üniversitesi / TÜRKİYE
Doç. Dr. Morsheda HASSAN	Grambling State University / USA
Doç. Dr. Ömer ALKAN	Atatürk Üniversitesi / TÜRKİYE
Doç. Dr. Sevgi SÜMERLİ SARIGÜL	Kayseri Üniversitesi / TÜRKİYE
Doç. Dr. Zübeyir TURAN	Ömer Halisdemir Üniversitesi / TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Deniz AKGUL	Ahi Evran Üniversitesi / TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Gülcan BAŞAR	Giresun Üniversitesi / TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Özgül UYAN	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi / TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Selcen KÖK	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi / TÜRKİYE

ULUSLARARASI TEMSİLCİLER / INTERNATIONAL REPRESENTATIVE

Professor Askar CHOUDHURY	Illinois State University, Illinois / USA
Professor Jayesh KUMAR	Indira Gandhi Institute of Development Research / INDIA
Professor Junaid M. SHAIKH	Curtin University of Technology / MALAYSIA
Professor Marek GRUSZCZYNSKI	Warsaw School of Economics Warsaw /POLAND
Professor Mbodja MOUGOUÉ	Wayne State University / USA
Professor Mieczysław W. SOCHA	University of Warsaw / POLAND
Professor Mohga BASSIM	University of Buckingham / UNITED KINGDOM
Professor Nor Asiah ABDULLAH	Multimedia University / MALAYSIA
Professor Singh MANJARI	Indian Institute of Management / INDIA

İNDEKSLER / INDEXED & IN LISTED

Advanced Science Index	ResearchBible (Academic Resource Index)
Eurasian Scientific Journal Index (ESJI)	Root İndexing (RI)
International Index Copernicus	SJI Factor
Scientific Indexing Services (SIS)	Directory of Research Journals Indexing (DRJI)

International Journal of Social and Humanities Sciences Research
JSHSR
Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi
Uluslararası Hakemli Dergi- International Refereed Journal
ISSN: 2459-1149

Received-Makale Geliş Tarihi 05.11.2025 *Research Article /Araştırma Makalesi*
Published-Yayınlanma Tarihi 31.12.2025 10.5281/zenodo.18124262
Volume-Cilt (Issue-Sayı), ss/pp 12 (126),2594-2611

Doç. Hakan Çiloğlu
https://orcid.org/0000-0002-7461-2355
Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü, İstabul / TÜRKİYE
ROR Id: https://ror.org/02kswqa67

Prof. Dr. Mustafa Genç
https://orcid.org/0000-0001-8702-538X
Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, Isparta / TÜRKİYE
ROR Id: https://ror.org/04fjtte88

Doç. Gülşen Öztürk
https://orcid.org/0000-0001-9798-404X
Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü, Isparta / TÜRKİYE
ROR Id: https://ror.org/04fjtte88

Çanakçı Köyü (Ulukışla – Niğde) Cami'nde Bulunan Halı Seccadelerin Tasarım ve Teknik Açıdan Değerlendirilmesi

Evaluation of the Design and Technical Aspects of the Prayer Rugs Found in the Mosque of Çanakçı Village (Ulukışla – Niğde)

ÖZET

Halı seccadeler, Türk kültüründe hem gündelik yaşamın hem de dini inanç açısından önemli bir yer tutmaktadır; özellikle camilere bağışlanmaları, İslam'daki sadaka-i cariye anlayışı bakımından dini, toplumsal ve sembolik anlamlar taşımaktadır. Anadolu'da yüzyıllar boyunca sürdürülen bu gelenek, dokumacılığı yalnızca bir zanaat faaliyeti olmaktan çıkararak kolektif bir hayır ve vakıf geleneğine de dönüştürmüştür denilebilir. Bu çalışma, Niğde ili Ulukışla ilçesine bağlı Çanakçı köyü cami'nde tespit edilen halı seccadeleri içermektedir. Araştırmanın amacı, camide bulunan halı seccadelerin teknik özelliklerini, desen kompozisyonlarını, motif ve renk kullanımını inceleyerek yöre dokuma kültürüne katkı sağlamak ve literatüre kazandırmaktır. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan 2024 yılında gerçekleştirilen alan araştırması kapsamında yapılmıştır. Konu kapsamında gerekli resmi izinler Ulukışla Kaymakamlığı'ndan alınmış; cami görevlisi, köy muhtarı ve köy sakinleriyle sözlü görüşmeler yapılmıştır. Alan araştırması sonucunda camide 4 kilim, 12 büyük boyutlu halı seccade, 13 küçük boyutlu halı seccade ve 1 mihraplı halı seccade olmak üzere toplam 30 dokuma örneği tespit edilmiş, bunlardan 26'sının halı seccade olduğu belirlenmiştir. Benzer özellikler taşıdığı düşünülen 11 halı seccade, ayrıntılı inceleme kapsamında değerlendirilmiştir. Dokumalar; malzeme ve teknik özellikler, ölçüler, hav yüksekliği, kalite, desen kompozisyonu, motif çeşitliliği ve renk kullanımı açısından gözlem, fotoğraflama ve betimsel analiz yöntemleriyle incelenmiştir. Elde edilen bulgular, Çanakçı köyünde geçmişte yaygın olan dokumacılık geleneğinin günümüzde büyük ölçüde sona erdiğini; buna karşın camiye vakfedilen halı seccadelerin hem dini işlevleri hem de kültürel miras değerleri sayesinde günümüze kadar ulaşabildiğini göstermektedir. Bu çalışma, yok olmaya yüz tutmuş, geçmiş yıllarda yörede yapılmış dokuma geleneğinin belgelenmesi ve korunmasına yönelik önemli bir katkı sunmaktadır.
Anahtar Kelimeler: Cami, Çanakçı köyü, Gelenek, Halı seccade, Ulukışla.

ABSTRACT

Carpet prayer rugs hold an important place in Turkish culture, both in terms of daily life and religious beliefs; in particular, their donation to mosques carries religious, social and symbolic meanings in terms of the Islamic concept of ongoing charity. This tradition, which has been maintained for centuries in Anatolia, can be said to have transformed weaving from merely a craft activity into a collective tradition of charity and endowment. This study includes prayer carpets identified in the mosque of Çanakçı village, Ulukışla district, Niğde province. The aim of the research is to contribute to the local weaving culture and to add to the literature by examining the technical characteristics, pattern compositions, motifs and use of colours of the carpet prayer rugs found in the mosque. The study was conducted as part of field research carried out in 2024, one of the qualitative research methods. The necessary official permits were obtained from the Ulukışla District Governor's Office; oral interviews were conducted with the mosque official, the village headman, and the villagers. The necessary official permits were obtained from the Ulukışla District Governor's Office; verbal interviews were conducted with the mosque attendant, the village headman and the villagers. As a result of field research, a total of 30 woven samples were identified in the mosque, including 4 kilims, 12 large prayer carpets, 13 small prayer carpets, and 1 prayer carpet with a mihrab; 26 of these were determined to be prayer rugs. Eleven prayer rugs, considered to have similar characteristics, were evaluated as part of a detailed examination. The weavings were examined using observation, photography, and descriptive analysis methods in terms of material and technical characteristics, dimensions, pile height, quality, pattern composition, motif diversity, and colour usage. The findings reveal that the weaving tradition, once widespread in the village of Çanakçı, has largely disappeared today; however, the prayer carpets donated to the mosque have survived to the present day thanks to both their religious function and their cultural heritage value. This study makes an important contribution to documenting and preserving the weaving tradition of the region, which was made in previous years and is now facing extinction.
Keywords: Mosque, Çanakçı village, Tradition, Prayer carpet, Ulukışla.

1. GİRİŞ

Halı dokuma geleneği, Orta Asya'dan Anadolu'ya uzanan geniş bir coğrafyada tarihsel süreklilik göstermektedir. İslamiyet'in kabulüyle birlikte, mevcut dokuma teknikleri dini ihtiyaçlara uyarlanmış ve seccade formu ortaya çıkmıştır. Tarihsel süreç içerisinde işlevsel bir ihtiyaçtan doğmuş; zamanla sanatsal, sembolik ve kültürel anlamlar kazanmıştır. Üretmenin ve kullanımın ötesinde Anadolu Türk kültüründe önemli bir yere sahip olmaları nedeniyle camilere bağışlanmaları dini, toplumsal ve sembolik nedenlerle anlamlandırılmıştır. Anadolu Türk kültüründe önemli bir yere sahip olan halı ve seccadelerin camiye bağışlanmasının hem dini hem toplumsal hem de sembolik nedenleri bulunmaktadır. Bu gelenek yüzyıllar içinde farklı amaçlar doğrultusunda şekillenmiştir. İslam'da camiye yapılan bağışlar sadaka-i cariye olarak kabul edilmektedir.

12. yüzyıldan itibaren halı ve kilimlerimiz, ölüm nedeniyle camiye transfer olan halıların hediye bırakıldığı bir geleneğe de sahiptir. Her oba ve köyde vefat eden kadın veya erkek ya da yaşlı kişinin ölmeden önce evlatlarına kutlu vasiyetidir. Vefat sonrası kendi evinde gasledilen ve sonrasında kefenlenen cenaze vasiyet üzerine en kıymetli halı veya kilime sarılarak camiye gönderilir. Defin sonrası halı veya kilim ölen kişinin hayrı için üzerinde secde edilmek üzere camide uygun bir yere serilmektedir (Kayıpmaz vd., 2022: 143). Halı veya seccade camide kullanıldıkça; üzerinde kılınan her namaz, yapılan her dua bağışlayan kişiye sevap olarak yazılır. Bu yüzden özellikle vefat edenler adına ruhu için bağış yapılması çok yaygın süregelen bir gelenektir. Halı ve seccadeler, ibadetin doğrudan gerçekleştiği nesneler oldukları için bağışlayan kişiyle ibadet arasında kalıcı bir manevi bağ kurulduğu düşünülmektedir. Dokumalar ihtiyaçları karşılamak için ortaya çıkmış olsada, atadan toruna kalan büyük bir miras birikimidir (Öztürk, 2023: 1533). Anadolu'nun çeşitli coğrafi konumunun vermiş olduğu zengin dokuma kültürümüz her köyde, il ve ilçede renk renk desen desen kendine yer bulmuş ve halen bazı bölgelerde yaşatılmaya çalışılmaktadır (Arıöz 2024: 37). İhtiyaçtan doğan gereksinimle çeşitlenen dokumalar; evde, çarşıda, pazarda, tarlada, camilerde, cem evlerinde, tekkelerde, türbelerde ve konargöçer hayatta hep kendilerine bir yer bulmuştur (Özkoca, 2019: 66). Gittiği heryere kültürü, gelenekleri, toplumsal belleğinide götüren Anadolu insanı yaşadığı mekanlarada ürettiği halı, kilim, seccade gibi anlamlı dokumalarıyla zenginleştirmiştir. Taşınan bu kültür hazinesi bulunduğu yeri temsil ederken aynı zamanda da büyük bir zaman diliminin sessiz hafızasınıda oluşturmuştur. Bu dokumalarda "fonksiyon ve estetik bir arada değerlendirilir. Türklerin İslam inancını kabul etmesiyle birlikte namazlağı dokumaları da kültürümüze dahil olmuştur. Namazlağı dokumaları; zengin desenleri, sembolleri ve motifleriyle dikkat çekmektedir. Genellikle el yapımı olan bu dokumalar, bölgesel farklılıklar göstermekle birlikte İslam dünyasında birçok farklı kültür ve geleneğe göre çeşitlenmektedir" (Öztürk, 2024: 97).

"Dokumaların üretimi, teknik özelliklerine göre kirkitli ve mekikli dokumalar olmak üzere iki ana grupta değerlendirilmektedir. Bu gruplar, kullanım amaçlarına bağlı olarak farklı malzeme, teknik, araç ve gereçlerle üretilmiştir" (Öztürk vd., 2025: 1306). Dokumanın çeşidine göre motifleri, kompozisyon şekilleri, seçilen renkler değişiklik gösterir. Dokuma çeşidine göre şekillenen motifler kompozisyon şemalarıyla birbirinden farklı yüzeyler oluşturur. Yöreye özgü karakteristik olma özelliğiyle tanınırlığı ve temsil özelliğide kazanmaktadır. "Seccadelerde; bitkisel, geometrik ve nesnel bezemeler kullanılmaktadır. Seccade dokumalarını diğer dokuma örneklerinden ayıran bazı motifler ve semboller; ibrik, kandil, sütun, mihrap, niş, cami, minare, Kâbe olarak sıralanabilmektedir. Bu motifler yalnızca seccade dokumalarında kullanılmaktadır" (Eroğlu, 2023: 494). Dokunduğu ev dışında tarihin derinliklerinden günümüze ulaşabilen yaygılarımız, cami ve mescitlerimizde bulunan vakıf halı ve kilimlerimizdir. Toplumumuzun en küçük yerleşim birimlerinde dahi, mütevazı imkânlarla inşa edilen mescitler, aynı toplumun bireyleri tarafından özenle tefriş edilmiştir. Yüzyıllar boyunca her evin tezgâhı, en az bir kez bu mescit ve camiler için en itinalı parçaları dokumuş; böylece ortak bir kültürel ve dini sorumluluk duygusu somut bir üretim geleneğine dönüşmüştür.

Yaradan'a kulluk bilinciyle secdeye aracılık etmesi amacıyla üretilen seccadeler, zamanla bir gelenek hâline gelmiş; camiler için dokunarak vakfedilmiştir. Bu köklü vakıf geleneği sayesinde, söz konusu değerli kültür mirası niteliğindeki dokuma eserler günümüze kadar ulaşmayı başarmıştır (Kayıpmaz, 1990: 413). Bu eserlerin yer aldı camilerden biri de Niğde'nin Ulukışla ilçesi sınırları içinde bulunan Çanakçı köyü camidir.

2. METARYAL VE METOD

Bu çalışmanın konusu, "Çanakçı Köyü (Ulukışla – Niğde) Cami'nde Tespit Edilen Halı Seccadeler" olarak seçilmiştir. Konu, Niğde'nin Ulukışla ilçesine bağlı bulunan Çanakçı köyü cami'nde tespit edilen halı seccadeler ile sınırlandırılmıştır. Çalışmanın amacı, Çanakçı köyü cami'nde bulunan halı seccadelerin teknik, desen kompozisyonu, motif ve renk özelliklerini analiz etmek, yöre dokuma kültürüne katkı sağlamak ve literatüre kazandırmaktır. Konu kapsamında, ilk olarak 2024 yılında Ulukışla ve köylerinde yapılacak olan alan araştırmasına yönelik bilgilendirme sonrasında, gerekli izinler resmi yazı ile Ulukışla Kaymakamlığından alınmıştır. Araştırma Çanaklı köyü cami görevlisi Furkan Bitirir, köy muhtarı ve yaşayan kişileler sözlü görüşme tekniğinde ve alan araştırması yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Cami'de 4 kilim, 12 büyük boyutta halı seccade, 13 küçük boyutta halı seccade ve 1 adet mihraplı halı seccade olmak üzere toplam 30 adet dokuma örneği saptanmıştır. Bu dokumalardan 26 tanesinin halı seccade olduğu belirlenmiştir. Çalışma kapsamında benzer özeliklere sahip olduğu düşünülen halı seccadelerden 11 tanesi makale içeriğine dahil edilmiştir. Halı seccadeleri bulunduğu ortamda gözlem, fotoğraflama ve betimsel analiz yöntemleriyle incelenmiştir. Elde edilen veriler, malzeme ve teknik özellikler (atkı, çözgü, ilmelik ip ve dokuma tekniği), uzunluk ölçüleri (kilim, kenar, en, boy ve saçak), hav yüksekliği, kalite, desen kompozisyonları, motif çeşitliliği ve renk kullanımı açısından yorumlanmıştır.

3. ÇANAKÇI KÖYÜ (ULUKIŞLA – NİĞDE) CAMİ'NDE TESPİT EDİLEN HALI SECCADELER

Bu bölümde; Çanakçı Köyü Cami ve bulunan halı seccadeler (kullanım alanları, ölçüleri, tarihlendirme, yapımında kullanılan malzemeler, tezgâh tipi, dokuma tekniği ve kalitesi, hav yüksekliği, renk, motif ve kompozisyon özellikleri) hakkında ulaşılan bilgilere yer verilmektedir.

3.1. Çanakçı Köyü Cami

1960–1976 yılları arasında köy sakinlerinin katkılarıyla inşa edilmiştir. Cami, günümüzde halen köy halkının ibadetlerini yerine getirdikleri ibadet mekânı olarak kullanılmaktadır (Fotoğraf 1).

Fotoğraf 1. Çanakçı köyü cami dış mekân görünümü, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

3.2. Çanakçı Köyü Cami'nde Tespit Edilen Halı Seccadeler

Dokumalar İslam coğrafyasında sanatsal ve zanaatkârlık geleneğinin önemli bir parçasını olulşturmaktadır. Camiye halı bağışlamak, tarihsel süreç içinde hem bir hayır ve vakıf geleneği olarak görülmüş hem de toplumun dini ve kültürel kimliğini yansıtan bir uygulama hâline gelmiştir. Çanakçı köyünde yaşayan kişiler tarafından bu gelenek uzun yıllar boyunca sürdürülmüş; ancak günümüzde sona ermiştir. Geçmişte neredeyse her evde dokumacılık faaliyeti yapılırken günümüzde üretim tamamen durma noktasına gelmiştir. Buna bağlı olarak dokumacılık geleneği ve dokuma ürünleri de unutulmaya yüz tutmuştur (Fotoğraf 2, 3).

Fotoğraf 2. Çanakçı köyü cami iç mekân görünümü, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

Fotoğraf 3. Çanakçı köyü camisi iç mekânında bulunan, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

Tarihlendirme: Cami'de tespit edilen halı seccadelerin üretim tarihleri 1950 yılı ve sonrası olduğu düşünülmektedir. Camide rastlanılan en eski örnek 1950 yılında dokunmuştur. Ancak, Çanakçı köyünde yapılan alan araştırmalarında bulunan en eski örneğin 1960 yılında üretildiği bilgisine ulaşılmıştır. 1975 yılından sonra da yörede dokuma faaliyetlerine devam edilmiştir. Yoğun olarak halı, halı seccade ve heybe üretimi yapılmıştır.

Kullanım Alanı: Cami'de bulunan halı seccadeler, yakın geçmişe kadar köy halkının dinî ibadetlerini yerine getirebilmesi amacıyla, çoğunlukla dokuyucusu tarafından, dokumayı satın alan kişi tarafından ya da dokumanın hediye edildiği kişiler aracılığıyla camiye bağışlanmıştır. Bu bağışlar, bağışçıların kendileri veya ailelerinden vefat eden bireyler adına gerçekleştirilmiştir. Günümüzde halı seccadelerin bir bölümü ibadet amacıyla kullanılmaya devam ederken, bir kısmının işlevini yitirdiği ve kullanım dışı kaldığı; bazı örneklerin ise cami içerisinde belirli alanlarda muhafaza edildiği ya da tabana serilerek kullanılmaya devam ettiği görülmüştür (Fotoğraf 4).

Malzeme Özelliği: Halı seccadelerin yapımında atkı ve düğüm ipi olarak yün, çözgü ipi olarak ise pamuk iplikleri kullanılmıştır.

Tezgâh Tipi: Halı seccadeler, yöredeki diğer dokumalar gibi "ıstar" tezgâhlarda dokunmuştur. Köyde yapılan alan araştırmasında iki evde kullanılmayan, parçaları eksik ve âtıl durumda olan büyük boyutta ahşap ıstar tezgahlara rastlanılmıştır.

Dokuma Tekniği: Halı seccadelerin genelinin üretiminde Türk düğüm tekniği uygulanmıştır.

Kalite: Halı seccadeler genellikle 30x34, 30x35, 32x34, 32x36 ve 34x38 orta kalitede üretilmiştir.

Fotoğraf 4. Çanakçı köyü camisi iç mekânında serili halı örneği, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

En ve Boy Ölçüleri: Cami'de bulunan halı seccadeler, ölçüleri dokuyan kişiye ve dokumayı alan kişiye göre değişim göstermiştir. Halı seccadelerin genel olarak, en ölçüleri 81 cm ile 145 cm arasında, boy ölçüleri ise 123 cm ile 175 cm arasına değişmektedir.

Saçak Ölçüsü: Cami'de bulunan halı seccadelerin genelinde tek taraflı saçak bırakılmıştır. Bu halı seccadelerin bazıların saçak kısımları yıpranmış olduğu görülmüştür. Saçak ölçüleri 4 cm ile 17 cm arasında değişmektedir.

Hav Yüksekliği: Halı seccadelerde hav yüksekliği değişmektedir. Bu yükseklik ortalama 4 ile 9 mm arasındadır. İncelemeler sırasında bazı halı seccalerin havların yıprandığı görülmüştür.

Kilim Örgüsü: Halı seccadelerin kilim örgüsü ölçüsü 1,2 cm ile 3 cm arasındadır.

Kenar Örgüsü: Halı seccadelerin kenar örgüsü hem sağ hem de sol kenardan 1 cm ölçüsünde yapılmıştır.

Çiti Örgüsü: Cami'de bulunan halı seccadelerin genelinde başlangıç ve bitiş kısımlarında çiti örgüsü yapılmamıştır. Ancak sadece bir halı seccadenin bitiş kısmında tek yönlü sarma çiti örgüsünün yapıldığı belirlenmiştir.

Renk Özelliği: Halı seccadelerde genellikle koyu renkler tercih edilmiştir. Bu renkler arasında kırmızı, siyah, lacivert, beyaz, kahverengi, turuncu, yeşil ve sarı öne çıkmaktadır.

Motif Özelliği: Halı seccadelerde yoğun olarak bitkisel motiflerin yanı sıra geometrik motifler kullanılmıştır. Bu motifler arasında; penç, goncagül, haşhaş, elma çiçeği, çınar yaprağı, başak, küpe, karanfil, yaprak, hatai, lale, zikzak, testere, koç boynuzu, akrep, pıtrak, yıldız, mihrap, su ve yön motifleri yer almaktadır. Ayrıca, yörede üretilen diğer dokumalardan seçilen motiflerle birlikte, ismi bilinmeyen bazı motif ve desenlerde bulunmaktadır. Desen kompozisyonlarında geometrik ve bitkisel motiflerin çoğu sitilize edilerek kullanılmıştır.

Kompozisyon Özelliği: Halı seccadelerin geneli ¼ rapordan oluşan çift mihraplı desen kompozisyona ve sadece bir örnek ½ rapordan oluşan tek mihraplı desen kompozisyonuna sahiptir. Seccadelerin genel yüzeyi dış ve iç sedef, bordür, zemin ve göbek bölümlerinden oluşmaktadır. Dokumaların orta mekezinde çift mihrap içinde bir göbek deseni yer almaktadır. Bu göbek deseni içince bazı dokumalarda bir ya da birden fazla iç göbek yerleştirilmiştir. Zemindeki köşeler ise, orta göbekte yer alan aynı motifin dörtte bir parçası veya farklı bir motiften oluşan serpme veya buket çiçek şeklinde yapılan desen kompozisyonları ile düzenlenmiştir. Kompozisyonların genelinde bitkisel motiflerden oluşan desenler kullanılmıştır. Bazı örneklerde ise hem geometrik hemde bitkisel motiflerin bir arada kullanılmasıyla oluşan desen kompozisyon düzenlemeleride yer almaktadır. Dokumaların yüzeyleri (bordür, sedef, zemin, köşe ve göbek gibi…) farklı renk ayrımları ile sınırları belirlenmiştir. Bazı örneklerde köşe ve göbek bölümleri zeminden zikzaklar ile çevrelenerek ayrılmıştır

.

<table>
<tr><td>Örnek No: 1</td><td colspan="3">Çanakçı Köyü (Ulukışla – Niğde) Cami’nde Tespit Edilen Halı Seccade</td></tr>
<tr><td colspan="4">
Fotoğraf 5. Halı seccade genel görünümü, Çanakçı köyü cami, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.</td></tr>
<tr><td>İnceleme Tarihi</td><td colspan="3">2024</td></tr>
<tr><td>Genel Bilgi</td><td colspan="3">Halı seccade 2024 yılında Çanakçı köyü caminde tespit edilmiştir. Dokumanın üretildiği tarih, dokuyucusu ve camiye bağış yapan kişi hakkındaki bilgilere ulaşılamamıştır. İncelenen dokumaya köyde tek toplu halı ya da tek toplu seccade denilmektedir. Halı seccade bu yöresel ismi, zeminin orta kısmında bulunan göbek desenininden almaktadır. Yörede yapılan alan araştırmalarında, büyük ebatlarda dokunan iki toplu halı ve iki toplu seccade örneklerininde olduğuda görülmüştür. Üzerinde namaz kılmak ve ibadet etmek için kullanılmaktadır. Dokumanın başlangıç ve bitiş kısmında çiti örgüsü yoktur. Dokuma kullanılabilir durumdadır.</td></tr>
<tr><td>Kalite</td><td colspan="3">30x35 orta kalitede dokunmuştur.</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Ölçüler</td><td>Boy</td><td colspan="2">147 cm</td></tr>
<tr><td>En</td><td colspan="2">94 cm</td></tr>
<tr><td>Saçak</td><td colspan="2">17 cm (tek tarafı ve yıpranmış)</td></tr>
<tr><td>Kilim</td><td colspan="2">2 cm</td></tr>
<tr><td>Kenar</td><td colspan="2">1 cm (çift çözgü)</td></tr>
<tr><td>Hav Yüksekliği</td><td colspan="2">8 mm</td></tr>
<tr><td rowspan="3">İp</td><td>Atkı</td><td colspan="2">Yün</td></tr>
<tr><td>Çözgü</td><td colspan="2">Pamuk</td></tr>
<tr><td>Düğüm</td><td colspan="2">Yün</td></tr>
<tr><td colspan="2">Düğüm Çeşidi</td><td colspan="2">Türk düğümü</td></tr>
<tr><td colspan="2">Renk – Motif ve Kompzosiyon Özelliği</td><td colspan="2">Halı seccade ¼ rapordan oluşan çift mihraplı desen kompozisyona sahiptir. Seccadenin genel yüzeyi dış ve iç sedef, bordür, zemin, köşe ve göbek bölümlerinden oluşmaktadır. Dokumanın dış ve iç kısmında yer alan sedef bölümlerinde; koyu kırmızı zemin üzerinde birbirini takip eden ve seccadenin dört kenarını çevreleyen zikzaklar yer almaktadır. Bordür, turuncu zemin üzerinde birim rapor şeklinde tekrar eden yaprak ve penç motiflerinden oluşan desen kompozisyonu ile düzenlenmiştir. Lacivert zemin üzerine uygulanan desen kompozisyonunda, zeminin dört köşesi baklava formu içerisine yerleştirilen kırmızı renkli göz motiflerinden oluşan birim rapor düzeni ile desenlendirilmiştir. Orta merkezde kırmızı zemin içinde bir göbek deseni yer almaktadır. Zeminde yer alan köşe ve göbek kısımlarının sınırları devetüyü, kırmızı ve siyah renklerden oluşan zikzaklar ile belirlenmiştir. Göbek içinde devetüyü renkli zemin üzerinde dikine yerleştirilmiş hayat ağacı motifi ve kenarlarında penç (çiçek – gül) motiflerinden oluşan desen simetrik olarak düzenlenmiştir. Göbeğin iki taarfında yer alan uç kısımlarına küpe motifi yerleştirilmiştir. Seccadenin genel yüzeyinde yer alan motiflerin kontürleri siyah renk ile yapılmıştır.</td></tr>
</table>

Örnek No: 2	**Çanakçı Köyü (Ulukışla – Niğde) Cami'nde Tespit Edilen Halı Seccade**

Fotoğraf 6. Halı seccade genel görünümü, Çanakçı köyü cami, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

İnceleme Tarihi	2024	
Genel Bilgi	Halı seccade 2024 yılında Çanakçı köyü caminde tespit edilmiştir. Dokumanın üretildiği tarih, dokuyucusu ve camiye bağış yapan kişi hakkındaki bilgilere ulaşılamamıştır. İncelenen dokumanın yöresel ismi bilinmemektedir. Üzerinde namaz kılmak ve ibadet etmek için kullanılmaktadır. Dokumanın başlangıç ve bitiş kısmında çiti örgüsü yoktur. Dokuma kullanılabilir durumdadır.	
Kalite	30x35 orta kalitede dokunmuştur.	
Ölçüler	**Boy**	135 cm
	En	91 cm
	Saçak	11 cm (tek tarafında saçak bırakılmıştır)
	Kilim	2,4 cm
	Kenar	1 cm (çift çözgü)
	Hav Yüksekliği	8 mm
İp	**Atkı**	Yün
	Çözgü	Pamuk
	Düğüm	Yün
Düğüm Çeşidi		Türk düğümü
Renk – Motif ve Kompzosiyon Özelliği		Halı seccade ¼ rapordan oluşan çift mihraplı desen kompozisyona sahiptir. Seccadenin genel yüzeyi; bordür, zemin ve içinde başlangıç, bitiş, köşe ile göbek bölümlerinden oluşmaktadır. Bordür, turuncu zemin üzerinde birim rapor şeklinde birbirini tekrar eden haşhaş yaprağı motiflerinden oluşan desen kompozisyonu ile düzenlenmiştir. Zemin ve bordür sınırları ince su ile birbirinden dört kenarı çevreleyerek belirlenmiştir. Zemin içinde yer alan başlangıç ve bitiş kısımlarında koyu sarı zemin üzerinde birbirini takip eden çınar yaprağı motifileri yan yana sıralanmıştır. Lacivert zeminin dört köşesinde simetrik olarak buket şeklinde çiçek yerleştirilmiş. Orta merkezde kırmızı zemin içinde bir göbek deseni yer almaktadır. Göbek deseni; su yolu motifi ile çevrelenmiş olup, kırmızı renkli zeminde siyah zikzak kontörlü iç göbek ve ortasında lacivert zemin içinde beyaz kontörlü, kırmızı renkte akrep motifi, uç kısımlarına ise küpe motifi eklenerek düzenlenmiştir. Seccadenin genel yüzeyinde yer alan motiflerin kontürleri ağırlıklı olarak siyah renk ile yapılmıştır.

Örnek No: 3	**Çanakçı Köyü (Ulukışla – Niğde) Cami'nde Tespit Edilen Halı Seccade**

Fotoğraf 7. Halı seccade genel görünümü, Çanakçı köyü cami, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

İnceleme Tarihi	2024	
Genel Bilgi	Halı seccade 2024 yılında Çanakçı köyü caminde tespit edilmiştir. Dokuma 1950 yılında üretilmiştir. Ancak, dokuyucusu ve camiye bağış yapan kişi hakkındaki bilgilere ulaşılamamıştır. İncelenen dokumanın yöresel ismi bilinmemektedir. Üzerinde namaz kılmak ve ibadet etmek için kullanılmıştır. Dokumanın başlangıç ve bitiş kısmında çiti örgüsü yoktur. Dokumanın bordür kısmı yıpranmış durumdadır.	
Kalite	32 x 34 orta kalitede dokunmuştur.	
Ölçüler	**Boy**	138 cm
	En	91 cm
	Saçak	12 cm (tek tarafında saçak bırakılmıştır)
	Kilim	2,5 cm
	Kenar	1 cm (çift çözgü)
	Hav Yüksekliği	9 mm
İp	**Atkı**	Yün
	Çözgü	Pamuk
	Düğüm	Yün
Düğüm Çeşidi		Türk düğümü
Renk – Motif ve Kompzosiyon Özelliği		Halı seccade ¼ rapordan oluşan çift mihraplı desen kompozisyona sahiptir. Seccadenin genel yüzeyi dış ve iç sedef, bordür, zemin, köşe ve göbek bölümlerinden oluşmaktadır. Dokumanın dış ve iç kısmında yer alan sedef bölümlerinde; kırmızı zemin üzerinde birbirini takip eden ve seccadenin dört kenarını çevreleyen beyaz renkli su motifi yer almaktadır. Bordür, kahverengi zemin üzerine birim rapor şeklinde tekrar eden bitkisel motiflerden oluşan sitilize desen kompozisyonu ile düzenlenmiştir. Lacivert zemin üzerine uygulanan desen kompozisyonunda, zeminin dört köşesi sitilize edilmiş büyük yaprak ve muska motifi ile desenlendirilmiştir. Orta merkezde kırmızı zemin içinde bir göbek deseni yer almaktadır. Göbek deseninin sınırları zikzaklar ile belirlenmiş olup, kırmızı renkli zemin içine kahverenkli bir iç göbek yerleştirilmiştir. İç göbekte lale ve yaprak motifinden oluşan bitkise desen simetrik olarak düzenlenmiştir. Seccadenin genel yüzeyinde yer alan motiflerin kontürleri ağırlıklı olarak siyah renk ile yapılmış ve üretildiği tarih olan 1950 yılıda dokunmuştur.

Örnek No: 4	**Çanakçı Köyü (Ulukışla – Niğde) Cami'nde Tespit Edilen Halı Seccade**

Fotoğraf 8. Halı seccade genel görünümü, Çanakçı köyü cami, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

İnceleme Tarihi	2024	
Genel Bilgi	Halı seccade 2024 yılında Çanakçı köyü caminde tespit edilmiştir. Dokumanın üretildiği tarih, dokuyucusu ve camiye bağış yapan kişi hakkındaki bilgilere ulaşılamamıştır. İncelenen dokumaya köyde mihraplı halı seccade denilmektedir. Halı seccade bu yöresel ismi, zeminin orta kısmında bulunan mihrap desenininden almaktadır. Yörede yapılan alan araştırmalarında, kıble yönünü işaret ettiği düşünüldüğü için mihrap motifinin, halının desen kompozisyonunda kullanıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Üzerinde namaz kılmak ve ibadet etmek için kullanılmaktadır. Dokumanın başlangıç ve bitiş kısmında çiti örgüsü yoktur. Dokuma kullanılabilir durumdadır.	
Kalite	32x36 orta kalitede dokunmuştur.	
Ölçüler	**Boy**	142 cm
	En	88 cm
	Saçak	12 cm (tek tarafında saçak bırakılmıştır)
	Kilim	1,2 cm
	Kenar	1,5 cm (çift çözgü)
	Hav Yüksekliği	7 mm
İp	**Atkı**	Yün
	Çözgü	Pamuk
	Düğüm	Yün
Düğüm Çeşidi		Türk düğümü
Renk – Motif ve Kompzosiyon Özelliği		Halı seccade ½ rapordan oluşan mihraplı desen kompozisyona sahiptir. Seccadenin genel yüzeyi dış sedef, bordür, zemin ve mihrap bölümlerinden oluşmaktadır. Dokumanın dış kısmında yer alan sedef bölümünde; siyah zemin üzerinde birbirini takip eden ve seccadenin dört kenarını çevreleyen yörede göz, pıtrak ya da pıtırcık adı verilen motifler yer almaktadır. Bordür, yeşil zemin üzerinde birbirini tekrar eden yaprak ve penç (çiçek) motiflerinden oluşan desen kompozisyonu ile düzenlenmiştir. Zemin içinde yer alan başlangıç ve bitiş kısımlarında birbirini takip eden, bir düz bir ters şekilde yerleştirilen başak motifleri yer almaktadır. Mihrap desenli kırmızı zeminde simetrik olarak sütunlar (marpuç) ve bu sütunların sağ ve sol kenarlarındaki boşluklara hayat ağacı motifleri, mihrabın iç kısmına ise şamdan ya da vazo adı verilen motif yerleştirilmiştir. Mihrabın zemin çevresi ise testere motifi ile çevrelenmiştir. Seccadenin genel yüzeyinde yer alan motiflerin kontürleri siyah renk ile yapılmıştır.

Örnek No: 5	**Çanakçı Köyü (Ulukışla – Niğde) Cami'nde Tespit Edilen Halı Seccade**

Fotoğraf 9. Halı seccade genel görünümü, Çanakçı köyü cami, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

İnceleme Tarihi	2024	
Genel Bilgi	Halı seccade 2024 yılında Çanakçı köyü caminde tespit edilmiştir. Dokumanın üretildiği tarih, dokuyucusu ve camiye bağış yapan kişi hakkındaki bilgilere ulaşılamamıştır. İncelenen dokumaya bacalı halı seccade denilmektedir. Halı seccade bu yöresel ismi, zeminde yer alan yörede baca ismi verilen motiften almaktadır. Üzerinde namaz kılmak ve ibadet etmek için kullanılmaktadır. Dokumanın başlangıç ve bitiş kısmında çiti örgüsü yoktur. Dokumanın saçak kısmı yıpranmış durumdadır.	
Kalite	30x35 orta kalitede dokunmuştur.	
Ölçüler	**Boy**	175 cm
	En	145 cm
	Saçak	10 cm (tek tarafında saçak bırakılmıştır)
	Kilim	2 cm
	Kenar	1 cm (çift çözgü)
	Hav Yüksekliği	7 mm
İp	**Atkı**	Yün
	Çözgü	Pamuk
	Düğüm	Yün
Düğüm Çeşidi		Türk düğümü
Renk – Motif ve Kompzosiyon Özelliği		Halı seccade ¼ rapordan oluşan çift mihraplı desen kompozisyona sahiptir. Seccadenin genel yüzeyi dış ve iç sedef, bordür ve zemin bölümlerinden oluşmaktadır. Dokumanın dış ve iç kısmında yer alan sedef bölümlerinde; beyaz zemin üzerinde birbirini takip eden ve seccadenin dört kenarını çevreleyen penç motifi yer almaktadır. Bordür, kırmızı zemin üzerinde birim rapor şeklinde tekrar eden, farklı renkler ile yapılan çınar yaprağı motifinden oluşan desen kompozisyonu ile düzenlenmiştir. Orta zemin farklı renkler ile dikdörgen formdan oluşan dört kısıma ayrılmıştır. Zeminin orta kısmında dikey eksen üzerinde 4 adet akrep motifi ile sağ ve sol kenarlarında canavar ayağı motifi yer almaktadır. Seccadenin genel yüzeyinde yer alan motiflerin kontürleri siyah renk ile yapılmıştır.

Örnek No: 6	**Çanakçı Köyü (Ulukışla – Niğde) Cami'nde Tespit Edilen Halı Seccade**

Fotoğraf 10. Halı seccade genel görünümü, Çanakçı köyü cami, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

İnceleme Tarihi	2024	
Genel Bilgi	Halı seccade 2024 yılında Çanakçı köyü caminde tespit edilmiştir. Dokumanın üretildiği tarih, dokuyucusu ve camiye bağış yapan kişi hakkındaki bilgilere ulaşılamamıştır. Üzerinde namaz kılmak ve ibadet etmek için kullanılmaktadır. Dokumanın başlangıç ve bitiş kısmında çiti örgüsü yoktur. Dokuma kullanılabilir durumdadır.	
Kalite	32x35 orta kalitede dokunmuştur.	
Ölçüler	**Boy**	123 cm
	En	83 cm
	Saçak	9 cm (tek tarafında saçak bırakılmıştır)
	Kilim	3 cm
	Kenar	1 cm (çift çözgü)
	Hav Yüksekliği	5 mm
İp	**Atkı**	Yün
	Çözgü	Pamuk
	Düğüm	Yün
Düğüm Çeşidi		Türk düğümü
Renk – Motif ve Kompzosiyon Özelliği		Halı seccade ¼ rapordan oluşan çift mihraplı desen kompozisyona sahiptir. Seccadenin genel yüzeyi dış sedef, bordür, zemin, köşe ve göbek bölümlerinden oluşmaktadır. Dokumanın dış kısmında yer alan sedef bölümünde; kırmızı zemin üzerinde birbirini takip eden ve seccadenin dört kenarını çevreleyen su yolu yer almaktadır. Bordür, turuncu zemin üzerinde birim rapor şeklinde tekrar eden yaprak ve penç motiflerinden oluşan desen kompozisyonu ile düzenlenmiştir. Lacivert zemin üzerine uygulanan desen kompozisyonunda, zeminin dört köşesinde simetrik olarak yerleştirilen büyük penç motifinden oluşan buket çiçek yer almaktadır. Orta merkezde kırmızı zemin içinde bir göbek deseni yer almaktadır. Zeminde yer alan köşe ve göbek kısımlarının sınırları zikzaklar ile belirlenmiştir. Göbek içinde turuncu renkli zemin üzerinde hatai, penç, goncagül motiflerinden oluşan btikisel desen kompozisyonu simetrik olarlarak düzenlenmiştir. Göbeğin iki tarafında yer alan uçların iç kısımlarına penç motifi yerleştirilmiştir. Seccadenin genel yüzeyinde yer alan motiflerin kontürleri siyah renk ile yapılmıştır.

Örnek No: 7	**Çanakçı Köyü (Ulukışla – Niğde) Cami'nde Tespit Edilen Halı Seccade**

Fotoğraf 11. Halı seccade genel görünümü, Çanakçı köyü cami, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

İnceleme Tarihi	2024	
Genel Bilgi	Halı seccade 2024 yılında Çanakçı köyü caminde tespit edilmiştir. Dokumanın üretildiği tarih, dokuyucusu ve camiye bağış yapan kişi hakkındaki bilgilere ulaşılamamıştır. Dokumanın üretildiği tarih, dokuyucusu ve camiye bağış yapan kişi hakkındaki bilgilere ulaşılamamıştır. Üzerinde namaz kılmak ve ibadet etmek için kullanılmaktadır. Dokumanın başlangıç ve bitiş kısmında çiti örgüsü yoktur. Dokuma kullanılabilir durumdadır.	
Kalite	30x35 orta kalitede dokunmuştur.	
Ölçüler	**Boy**	130 cm
	En	89 cm
	Saçak	14 cm (tek tarafında saçak bırakılmıştır)
	Kilim	2 cm
	Kenar	1 cm (çift çözgü)
	Hav Yüksekliği	6 mm
İp	**Atkı**	Yün
	Çözgü	Pamuk
	Düğüm	Yün
Düğüm Çeşidi		Türk düğümü
Renk – Motif ve Kompzosiyon Özelliği		Halı seccade ¼ rapordan oluşan çift mihraplı desen kompozisyona sahiptir. Seccadenin genel yüzeyi dış sedef, bordür, zemin, köşe ve göbek bölümlerinden oluşmaktadır. Dokumanın dış kısmında yer alan sedef bölümünde; kırmızı zemin üzerinde birbirini takip eden ve seccadenin dört kenarını çevreleyen su yolu yer almaktadır. Bordür, turuncu zemin üzerinde birim rapor şeklinde tekrar eden yaprak ve penç motiflerinden oluşan desen kompozisyonu ile düzenlenmiştir. Lacivert zemin üzerine uygulanan desen kompozisyonunda, zeminin dört köşesinde simetrik olarak yerleştirilen büyük penç motifinden oluşan buket çiçek yer almaktadır. Zeminde yer alan köşe ve göbek kısımlarının sınırları zikzaklar ile belirlenmiştir. Orta merkezde kırmızı zemin içinde bir göbek deseni yer almaktadır. Göbek içinde beyaz renkli zemin üzerinde hatai, penç, goncagül motiflerinden oluşan btikisel desen kompozisyonu simetrik olarlarak düzenlenmiştir. Göbeğin iki tarafında yer alan uçların iç kısımlarına penç motifi yerleştirilmiştir. Seccadenin genel yüzeyinde yer alan motiflerin kontürleri siyah renk ile yapılmıştır.

Örnek No: 8	**Çanakçı Köyü (Ulukışla – Niğde) Cami'nde Tespit Edilen Halı Seccade**

Fotoğraf 12. Halı seccade genel görünümü, Çanakçı köyü cami, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

İnceleme Tarihi	2024	
Genel Bilgi	Halı seccade 2024 yılında Çanakçı köyü caminde tespit edilmiştir. Dokumanın üretildiği tarih, dokuyucusu ve camiye bağış yapan kişi hakkındaki bilgilere ulaşılamamıştır. Dokumanın üretildiği tarih, dokuyucusu ve camiye bağış yapan kişi hakkındaki bilgilere ulaşılamamıştır. Üzerinde namaz kılmak ve ibadet etmek için kullanılmaktadır. Dokumanın sadece bitiş kısmına sarma çiti örgüsü yapılmıştır. Dokuma kullanılabilir durumdadır.	
Kalite	30x34 orta kalitede dokunmuştur.	
Ölçüler	**Boy**	168 cm
	En	100 cm
	Saçak	8 cm (tek tarafında saçak bırakılmıştır)
	Kilim	3 cm
	Kenar	1 cm (çift çözgü)
	Hav Yüksekliği	4 mm
İp	**Atkı**	Yün
	Çözgü	Pamuk
	Düğüm	Yün
Düğüm Çeşidi		Türk düğümü
Renk – Motif ve Kompzosiyon Özelliği		Halı seccade ¼ rapordan oluşan çift mihraplı desen kompozisyona sahiptir. Seccadenin genel yüzeyi dış ve iç sedef, bordür, zemin, köşe ve göbek bölümlerinden oluşmaktadır. Dokumanın dış ve iç kısmında yer alan sedef bölümlerinde; kırmızı zemin üzerinde birbirini takip eden ve seccadenin dört kenarını çevreleyen beyaz renkli su yolu yer almaktadır. Bordür, devetüyü zemin üzerinde tekrar eden yaprak ve penç motiflerinden oluşan bitkisel desen kompozisyonu ile düzenlenmiştir. Lacivert zemin üzerine uygulanan desen kompozisyonunda, zeminin dört köşesinde simetrik olarak yerleştirilen yaprak ve penç motifinden oluşan buket çiçek ile çarkıfelek motifi yer almaktadır. Zeminde yer alan köşe ve göbek kısımlarının sınırları zikzaklar ile belirlenmiştir. Orta merkezde kırmızı zemin içinde bir göbek deseni yer almaktadır. Göbek içinde açık kahverengi zemin üzerinde koçboynuzu ve çarkıfelek motiflerinden oluşan desen kompozisyonu ve iç kısımda ortada yer alan yıldız motifi simetrik olarak düzenlenmiştir. Göbeğin iki tarafında yer alan uç kısımlara küpe motifi yerleştirilmiştir. Seccadenin genel yüzeyinde yer alan motiflerin kontürleri siyah renk ile yapılmıştır.

Örnek No: 9	**Çanakçı Köyü (Ulukışla – Niğde) Cami'nde Tespit Edilen Halı Seccade**

Fotoğraf 13. Halı seccade genel görünümü, Çanakçı köyü cami, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

İnceleme Tarihi	2024	
Genel Bilgi	Halı seccade 2024 yılında Çanakçı köyü caminde tespit edilmiştir. Dokumanın üretildiği tarih, dokuyucusu ve camiye bağış yapan kişi hakkındaki bilgilere ulaşılamamıştır. Dokumanın üretildiği tarih, dokuyucusu ve camiye bağış yapan kişi hakkındaki bilgilere ulaşılamamıştır. Üzerinde namaz kılmak ve ibadet etmek için kullanılmaktadır. Dokumanın başlangıç ve bitiş kısmında çiti örgüsü yoktur. Dokuma kullanılabilir durumdadır.	
Kalite	34x38 orta kalitede dokunmuştur.	
Ölçüler	**Boy**	166 cm
	En	108 cm
	Saçak	8 cm (tek tarafında saçak bırakılmıştır)
	Kilim	2 cm
	Kenar	1 cm (çift çözgü)
	Hav Yüksekliği	8 mm
İp	**Atkı**	Yün
	Çözgü	Pamuk
	Düğüm	Yün
Düğüm Çeşidi		Türk düğümü
Renk – Motif ve Kompzosiyon Özelliği		Halı seccade ¼ rapordan oluşan çift mihraplı desen kompozisyona sahiptir. Seccadenin genel yüzeyi; bordür, zemin ve içinde başlangıç, bitiş, köşe ile göbek bölümlerinden oluşmaktadır. Bordür, lacivert zemin üzerinde birim rapor şeklinde birbirini tekrar eden yaprak ve karanfil motiflerinden oluşan bitkisel desen kompozisyonu ile düzenlenmiştir. Zemin ve bordür sınırları ince su ile birbirinden dört kenarı çevreleyerek belirlenmiştir. Zemin içinde yer alan başlangıç ve bitiş kısımlarında lacivert ve kırmızı zemin üzerinde birbirini takip eden yan yana sıralanam başak motifileri simetrik olarak düzenlenmiştir. Lacivert zeminin dört köşesinde göz motifi ile simetrik olarak sitilize edilmiş büyük yaprak ya da rumi motifi yerleştirilmiştir. Orta merkezde kırmızı zemin içinde bir göbek deseni yer almaktadır. Göbek deseni; beyaz renkli zeminde lale, karanfil, penç ve yaprak motiflerinden oluşan bitkisel kompozisyon ile desenlendirilmiştir. Seccadenin genel yüzeyinde yer alan motiflerin kontürleri ağırlıklı olarak siyah renk ile yapılmıştır.

Örnek No: 10	**Çanakçı Köyü (Ulukışla – Niğde) Cami'nde Tespit Edilen Halı Seccade**

Fotoğraf 14. Halı seccade genel görünümü, Çanakçı köyü cami, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

İnceleme Tarihi	2024	
Genel Bilgi	Halı seccade 2024 yılında Çanakçı köyü caminde tespit edilmiştir. Dokumanın üretildiği tarih, dokuyucusu ve camiye bağış yapan kişi hakkındaki bilgilere ulaşılamamıştır. Dokumanın üretildiği tarih, dokuyucusu ve camiye bağış yapan kişi hakkındaki bilgilere ulaşılamamıştır. Üzerinde namaz kılmak ve ibadet etmek için kullanılmaktadır. Dokumanın başlangıç ve bitiş kısmında çiti örgüsü yoktur. Dokuma kullanılabilir durumdadır.	
Kalite	30x35 orta kalitede dokunmuştur.	
Ölçüler	**Boy**	171 cm
	En	122 cm
	Saçak	4 cm (tek tarafında saçak bırakılmıştır)
	Kilim	2 cm
	Kenar	1 cm (çift çözgü)
	Hav Yüksekliği	7 mm
İp	**Atkı**	Yün
	Çözgü	Pamuk
	Düğüm	Yün
Düğüm Çeşidi		Türk düğümü
Renk – Motif ve Kompzosiyon Özelliği		Halı seccade ¼ rapordan oluşan çift mihraplı desen kompozisyona sahiptir. Seccadenin genel yüzeyi dış sedef, bordür, zemin, köşe ve göbek bölümlerinden oluşmaktadır. Dokumanın dış kısmında yer alan sedef bölümünde; siyah zemin üzerinde birbirini takip eden ve seccadenin dört kenarını çevreleyen göz motifleri yer almaktadır. Bordür, turuncu zemin üzerinde tekrar eden yaprak ve penç motiflerinden oluşan bitkisel desen kompozisyonu ile düzenlenmiştir. Lacivert zemin üzerine uygulanan desen kompozisyonunda, zeminin dört köşesinde simetrik olarak yerleştirilen yaprak ve penç motifinden oluşan buket çiçek deseni yer almaktadır. Zeminde yer alan köşe ve göbek kısımlarının sınırları zikzaklar ile belirlenmiştir. Orta merkezde kırmızı zemin içinde bir göbek deseni yer almaktadır. Göbek içinde açık kahverengi zemin üzerinde koçboynuzu ve penç ya da hayat ağacı motiflerinden oluşan desen kompozisyonu simetrik olarak düzenlenmiştir. Seccadenin genel yüzeyinde yer alan motiflerin kontürleri siyah renk ile yapılmıştır.

Örnek No: 11	Çanakçı Köyü (Ulukışla – Niğde) Cami'nde Tespit Edilen Halı Seccade

Fotoğraf 15. Halı seccade genel görünümü, Çanakçı köyü cami, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

İnceleme Tarihi	2024	
Genel Bilgi	Halı seccade 2024 yılında Çanakçı köyü caminde tespit edilmiştir. Dokumanın üretildiği tarih, dokuyucusu ve camiye bağış yapan kişi hakkındaki bilgilere ulaşılamamıştır. Dokumanın üretildiği tarih, dokuyucusu ve camiye bağış yapan kişi hakkındaki bilgilere ulaşılamamıştır. Üzerinde namaz kılmak ve ibadet etmek için kullanılmaktadır. Dokumanın başlangıç ve bitiş kısmında çiti örgüsü yoktur. Dokuma kullanılabilir durumdadır.	
Kalite	30x34 orta kalitede dokunmuştur.	
Ölçüler	**Boy**	140 cm
	En	81 cm
	Saçak	6 cm (tek tarafında saçak bırakılmıştır)
	Kilim	2 cm
	Kenar	1 cm (çift çözgü)
	Hav Yüksekliği	8 mm
İp	**Atkı**	Yün
	Çözgü	Pamuk
	Düğüm	Yün
Düğüm Çeşidi		Türk düğümü
Renk – Motif ve Kompzosiyon Özelliği		Halı seccade ¼ rapordan oluşan çift mihraplı desen kompozisyona sahiptir. Seccadenin genel yüzeyi bordür, zemin, köşe ve göbek bölümlerinden oluşmaktadır. Bordür, turuncu zemin üzerinde tekrar eden haşhaş motiflerinden oluşan bitkisel desen kompozisyonu ile düzenlenmiştir. Bordürün dış ve iç kısımları su yolu ile çevrelenmiştir. Kırmızı zemin üzerine uygulanan desen kompozisyonunda, zeminin dört köşesinde simetrik olarak yerleştirilen haşhaş ve çarkıfelek motifinden oluşan desen yer almaktadır. Zeminde yer alan göbeğin sınırları beyaz zeminde siyah zikzaklar ile belirlenmiştir. Orta merkezde turuncu zemin içinde bir göbek deseni yer almaktadır. Göbek içinde yer alan iç göbek lacivert ve yeşil renkler ile birbiirnden ayrılmıştır. Yeşil renkli iç göbeğin ortasında büyük akrep motifi ve iç kısmında çarkıfelek motifi yer almaktadır. Uç kısımlarına ise küpe motifi yerleştirilmiştir. Seccadenin genel yüzeyinde yer alan motiflerin kontürleri siyah renk ile yapılmıştır.

4. SONUÇ

Çanakçı Köyü Cami'nde tespit edilen halı seccadeler, İslam coğrafyasında köklü bir geçmişe sahip olan dokumacılık geleneğinin bir örneği olarak düşünülebir. Bu dokumalar, yalnızca işlevsel açıdan ibadet nesneleri olarak değil; aynı zamanda hayır, vakıf ve sadaka-i cariye anlayışı ile şekillenen toplumsal, dinî ve kültürel bir geleneğin somut göstergeleri olarak değerlendirilmelidir. Özellikle 1950 yılı ve sonrasında üretilen örnekler, köy halkının cami merkezli sosyal yaşamı, dayanışma kültürü ve inanç sistemiyle doğrudan ilişkilidir.

Alan araştırmaları, geçmişte Çanakçı köyünde dokumacılığın yaygın bir ev içi üretim faaliyeti olduğunu, halı, halı seccade ve heybe dokumalarının yoğun olarak gerçekleştirildiğini ortaya koymuştur. Ancak 1975 sonrası dönemde bu üretimin giderek azaldığı ve günümüzde tamamen sona erdiği anlaşılmaktadır. Buna bağlı olarak, dokumacılık geleneği ve bu geleneğin ürünü olan halı seccadeler hem üretim hem de kullanım açısından kültürel sürekliliğini kaybetmiştir.

İncelenen halı seccadeler; malzeme, teknik, ölçü, renk, motif ve kompozisyon özellikleri bakımından yöresel dokuma karakterini yansıtmaktadır. Yün ve pamuk ipliklerin kullanımı, ahşap ıstar tezgâhlar, Türk düğüm tekniği, orta kalite dokuma sıklığı ve sınırlı ölçü varyasyonları, geleneksel üretim anlayışının göstergeleri olarak öne çıkmaktadır. Desenlerde kullanılan bitkisel ve geometrik motiilerin ağırlıklı olması, desenlerde stilize edilerek kullanılması ve ¼ raporlu çif mihraplı (köşe-göbek) kompozisyonunun yaygınlığı, Anadolu halı geleneğinin bir devamı olduğunu göstermektedir.

Günümüzde camide bulunan halı seccadelerin bir kısmının kullanım dışı kalması ve muhafaza edilmek üzere cami içinde belirli alanlarda depolanması, bu dokumaların artık işlevsel olmaktan çok belgesel ve kültürel miras değeri taşıdığını göstermektedir. Bu bağlamda söz konusu halı seccadeler, Çanakçı köyünün yerel dokumacılık geleneğinin belgelenmesi, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması açısından önemli birer kültürel veri niteliğindedir. Yapılan tespitler, yöresel dokumaların yalnızca maddi kültür unsuru değil; aynı zamanda toplumsal hafızanın, inanç sisteminin ve estetik anlayışın taşıyıcısı olduğunu ortaya koymaktadır.

TEŞEKKÜR

Yazarlar bu çalışmada, Çanakçı Köyü Cami Din Görevlisi (2024) Furkan Bitirir'e vermiş olduğu bilgilerden ve cami içinde alan araştırması sırasında yapmış olduğu yardımlardan dolayı teşekkürü bir borç bilirler.

KAYNAKÇA

Arıöz, B. (2024). Çorum Müzesi Etnoğrafya Bölümünde Sergilenen Dokumaların Kompozisyon, Motif ve Renk Özellikleri. *Dokuma Araştırmaları 1.* PA Paradigma Akademi Yayınları s. 37, Çanakkale.

Eroğlu, M. A. (2023). Türk İslam Sanatında Seccade Kültürü ve Antalya Çevresinde Tespit Edilen Seccade Dokumaları. *Art-e Sanat Dergisi,* 16 (31), 493-513. https://doi.org/10.21602/sduarte.1260708.

Kayıpmaz, F. (1990). Camilerde Bulunan Tarihî Halı ve Kilimler ile Bunların Hırsızlık ve Yıpranmalara Karşı Koruma Önerileri. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 34 (1-2), 409-417.

Kayıpmaz F., Kayıpmaz N. & Genç, M., (2022). *Anadolu Türk Halı Kilim Kültürü*, Editör: Mustafa Genç, Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları, SDÜ Yayın No: 117.

Özkoca, B. (2019). "Çorum'un Bazi Köylerinde Üretilen Kil Dokuma Örnekleri" *Arış Dergisi*, (14), 65-77, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, s. 66, Ankara.

Öztürk, G. (2024). Akdeniz Bölgesi'nde Tespit Edilen Namazlağı (Seccade) Dokumaları. *Dokuma Araştırmaları – I*, Editör: Mustafa Genç, Çanakkale, PA Paradigma Akademi Yayınları Sertifika No: 69606, ISBN: 978-625-6139-02-2, Matbaa: Meydan / 99 Baskı Sertifika No: 76711, s. 97-132.

Öztürk, İ., Çiloğlu, H., & Öztürk, G. (2025). Niğde'de (Ulukışla – Kılan Köyü) Yaşayan Süleyman Erol Koleksiyonunda Bulunan Halılar. *Premium E-Journal of Social Sciences (PEJOSS), 9*(60), 1305–1325. https://doi.org/10.5281/zenodo.17829152.

Öztürk, İ. (2023). Sakarya-Kaynarca Kilimleri, *Türk Kilimleri Kilim, Cicim, Zili, Palas* (Editör: Aysen Soysaldı), Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını: 642, Kaynak Eserler: 80, C. III, s. 1505-1534.

GÖRSEL KAYNAKÇA

Fotoğraf 1. Çanakçı köyü cami dış mekân görünümü, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

Fotoğraf 2. Çanakçı köyü cami iç mekân görünümü, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

Fotoğraf 3. Çanakçı köyü camisi iç mekânında bulunan halı seccadeler, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

Fotoğraf 4. Çanakçı köyü camisi iç mekânında serili halı örneği, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

Fotoğraf 5. Halı seccade genel görünümü, Çanakçı köyü cami, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde

Fotoğraf 6. Halı seccade genel görünümü, Çanakçı köyü cami, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

Fotoğraf 7. Halı seccade genel görünümü, Çanakçı köyü cami, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

Fotoğraf 8. Halı seccade genel görünümü, Çanakçı köyü cami, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

Fotoğraf 9. Halı seccade genel görünümü, Çanakçı köyü cami, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

Fotoğraf 10. Halı seccade genel görünümü, Çanakçı köyü cami, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

Fotoğraf 11. Halı seccade genel görünümü, Çanakçı köyü cami, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

Fotoğraf 12. Halı seccade genel görünümü, Çanakçı köyü cami, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

Fotoğraf 13. Halı seccade genel görünümü, Çanakçı köyü cami, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

Fotoğraf 14. Halı seccade genel görünümü, Çanakçı köyü cami, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.

Fotoğraf 15. Halı seccade genel görünümü, Çanakçı köyü cami, Fotoğraf: Gülşen Öztürk, 2024, Çanakçı köyü-Ulukışla-Niğde.